

کاربست مفهوم انعطاف‌پذیری در مدارس دوره اسلامی مطالعه موردی: مدارس شهر قزوین*

شیمای فعلی^۱، حسین سلطان‌زاده^{۲*}

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، گروه معماری، قزوین، ایران
^۲ دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده معماری و شهرسازی، واحد تهران مرکزی، گروه معماری، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۸/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۵/۱۲

چکیده

دانش در اسلام جایگاهی بلند دارد. از همین رو مسجد از دیرباز تاکنون در کنار کارکرد عبادت پروردگار، مکان کردهم‌آیی مسلمانان و کسب علم بوده است. اگر هسته مرکزی دانش اسلامی را در مساجد بدانیم، می‌توان مدارس علمی و دینی را در رابطه مستقیم با مساجد - چون شعبه‌هایی از آن هسته مرکزی - به‌شمار آورد. هم‌بدین دلیل است که معماری مدارس علمی در به معماری مساجد اسلامی شباهت دارد و در طول گذشت ایام، مساجد و مدارس با کاربری یکسان و مؤثر سهمی به‌سزا در نشر و ترویج مبانی معرفتی قرآن و اسلام داشته‌اند. این مقاله در نظر دارد تا با بررسی مدارس دوره اسلامی و ویژگی‌های آن به آزمون کیفیت انعطاف‌پذیری در این مدارس بپردازد. روش تحقیق از حیث هدف، کاربردی و از بعد روش، توصیفی - تحلیلی مبتنی بر تحلیل محتوا است. هدف از این پژوهش کاربرست کیفیت انعطاف‌پذیری در مدارس دوره اسلامی و مقایسه تطبیقی آن است؛ به عبارت دیگر، این مقاله در نظر دارد تا کیفیت انعطاف‌پذیری و مؤلفه‌های آن را از بعد شکلی و عملکردی در مدارس دوره اسلامی مقایسه نماید. نمونه موردی مطالعه مدارس دوره اسلامی در شهر قزوین است. نتایج نشان می‌دهد که در مدارس دوره صفویه تنوع‌پذیری شکلی و تطبیق‌پذیری عملکردی و در مدارس دوره قاجار بیش‌تر تنوع‌پذیری فرمی و شکلی مورد نظر بوده است. این نکته در پلان بنا و عملکرد داخلی بنا مشهود است.

واژگان کلیدی: انعطاف‌پذیری، مدرسه، دوره اسلامی، قزوین.

* این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد شیمای فعلی با عنوان «طراحی مدرسه ابتدایی دخترانه با رویکرد انعطاف‌پذیری» به راهنمایی حسین سلطان‌زاده در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین است.

** E-Mail: h72soltanzadeh@gmail.com

Experience of Purporst of Flexibility in Islamic Era Schools

Case Study: Schools of Qazvin

Shima Feli

M.A of Architecture, Department Of Architecture, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Hossein Soltanzadeh *

Associate Prof. Department Of Architecture, Architecture and Urban Design Faculty, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

* h72soltanzadeh@gmail.com

Abstract:

Islam assigns great position for knowledge. Therefore, from ancient eras until today, alongside worship of God, mosques functioned as a place for gathering and learning by Muslims. Presuming mosque as the core of Islamic knowledge, scientific and religious schools, as its branches, can be considered to be in direct connection with it. This is the reason for the similarity found in the architectures of scientific schools and mosques. Along the history, with the similar and effective user, schools and mosques played major role in propagation of knowledge bases of Quran and Islam. Reviewing the schools of Islamic era and their characteristics, this paper intends to evaluate their flexibility. The research method is functional, in terms of purpose, and content analysis- based descriptive- analytical, in terms of methodology. The purpose of this paper is to apply flexibility in the schools of Islamic era and compare them. In other words, the paper tries to compare flexibility, in terms of form and function, in the schools of Islamic era. The case study is carried out in Islamic schools of Qazvin. Results show that in schools of Safavie era, variability of form and versatility of function and in schools of Qajar era, variability of form and function have been considered. This is evident in the plan and inner function of buildings.

Keywords: flexibility, school, Islamic era, Qazvin .